

Duurzaamheid in de ziekenhuisapothek

Green Pharmacy: hoe ver staan we en wat is er al mogelijk? Hoofdapotheeker Marnik Stragier licht de uitdagingen van de toekomst toe. "Alles wat rond geneesmiddelen gebeurt, moet kritisch bekeken worden. Het is een gedeelde verantwoordelijkheid van elke medewerker in het ziekenhuis. Iedere stap kan uiteindelijk een groot verschil maken."

apr. Marnik Stragier

Hoe kunnen we als ziekenhuis echt bijdragen aan een groenere toekomst zonder afbreuk te doen aan de kwaliteit van onze zorg, onder andere in de ziekenhuisapothek?

Hoofdapotheker Marnik Stragier: "Europa heeft de 'Green Deal' uitgewerkt: een reeks beleidsinitiatieven om Europa tegen 2050 klimaatneutraal te maken. Daarnaast heeft de WHO 17 duurzaamheidsdoelstellingen geformuleerd."

"Mensen denken bij duurzaamheid in eerste instantie aan karton en plastic sorteren, en dat doen we natuurlijk. We werken samen met de dienst Afvalbeheer om verpakkingsmaterialen van onze leveranciers te verzamelen en te recyclen. Maar duurzaamheid gaat veel verder dan dat! We bekijken hoe we geneesmiddelen slimmer kunnen verpakken voor de afdelingen in het ziekenhuis. Waar we vroeger de pillen uit de blisters haalden om opnieuw te verpakken in plastic zakjes, knippen we nu de blisters en kleven die op een papieren kaartje. Op die manier verminderen we het plasticgebruik, terwijl de kwaliteit behouden blijft."

"Ook op andere vlakken zoeken we naar oplossingen. Zo streven we ernaar minder plastic zakjes te gebruiken om medicatie te verzamelen en onderzoeken we of we kunnen overstappen naar biologisch afbreekbare of meer ecologische alternatieven, zoals papier of karton. Bij aanbestedingen leggen we vast dat het vervoer van medische producten moet gebeuren met vrachtwagens die minimaal onder de Euro 6-norm vallen."

Hoe werken jullie samen met andere afdelingen in het ziekenhuis om de duurzaamheid te verhogen?

Apr. Marnik Stragier: "Duurzaamheid is niet enkel een zaak van de apotheek, maar een gedeelde verantwoordelijkheid van iedereen in het ziekenhuis. Zo heeft de dienst Anesthesie, onder impuls van dr. Willaert, een grote stap gezet door te kiezen voor low-flow anesthesie. Daarbij wordt minder gas gebruikt, terwijl hetzelfde resultaat wordt bereikt. Lachgas werd vervangen door milieuvriendelijkere alternatieven. Dit zijn keuzes die niet alleen goed zijn voor het milieu, maar ook voor de gezondheid van onze patiënten en medewerkers."

"Een ander voorbeeld zijn de puffers die drijfgas bevatten. Deze worden vaak gebruikt bij longziekten, maar het drijfgas heeft een hoge milieu-impact. Door te kiezen voor droog poeder dat wordt toegediend met een inhalator, bereiken we hetzelfde klinische effect, maar met een veel lagere GWP (Global Warming Potential). Hoe hoger de GWP-score, hoe vervuilender het product is."

"Als apotheek kunnen we op termijn artsen en verpleegkundigen ondersteunen door hen te informeren over de milieu-impact van bepaalde medicijnen en hen te helpen bij het maken van duurzame keuzes. Momenteel staat dit nog wel in de kinderschoenen: er moet nog veel onderzoek gebeuren om de GWP-score van geneesmiddelen en medische materialen te bepalen. Pas als we de scores kennen, kunnen we ook correct handelen."

Zijn er nog andere goede voorbeelden met een positieve impact op de duurzaamheid?

Apr. Marnik Stragier: "Ondanks de strikte regels en voorschriften, zijn er toch heel wat mogelijkheden om onze impact op het milieu te verminderen. Denk bijvoorbeeld aan de manier waarop we omgaan met medicijnresten. Je giet geen restjes siroop zomaar door de afvoer. Deze moeten op een veilige manier verzameld en verwerkt worden. We werken hiervoor samen met erkende vernietigingscentra om ervoor te zorgen dat schadelijke stoffen correct worden afgevoerd."

"Voor meer risicovolle farmaceutische producten zoals cytostatica en radioactieve stoffen is de uitdaging nog groter. Het is niet altijd mogelijk om deze afvalstromen volledig binnen het ziekenhuis te verzamelen, omdat patiënten vaak niet in het ziekenhuis blijven na hun behandeling. We moeten in de toekomst dus zoeken naar creatieve oplossingen om deze vervuiling dichterbij de bron aan te pakken."

Welke impact hebben farmaceutische producten op het afvalwater?

Apr. Marnik Stragier: "Er zijn al veel studies gepubliceerd over de impact van deze vervuiling op het milieu. Denk aan hormonen -bijvoorbeeld anticonceptiemiddelen- die via afvalwater in rivieren terechtkomen en door hun werking schade aan watereco-

Pillen worden in de blister op de afdeling geleverd.

Apr. Marnik Stragier

systemen aanrichten. Of aan psychofarmaca in het oppervlaktewater die gedragsveranderingen bij verschillende organismen teweegbrengen. Dit toont aan hoe belangrijk het is dat we ons als ziekenhuis inzetten om dit soort vervuiling te voorkomen."

“

"Door samen te werken en duurzame keuzes te maken in onze dagelijkse werkzaamheden, kunnen we onze milieu-impact verminderen. Door kritisch om te gaan met afval en rekening te houden met de milieu-impact van medicijnen."

**Hoofdapotheker
Marnik Stragier**

"Daarom zuiveren sommige centra het afvalwater al in het ziekenhuis vóór het naar het waterzuiveringsstation gaat. Op die manier verminderen ze de belasting op het milieu en zorgen ze dat schadelijke stoffen niet verder in de keten terechtkomen."

De klimaatvoetafdruk van de gezondheidszorg is gelijk aan 4,4% van de wereldwijde netto-uitstoot volgens 'Healthcare without Harm'. Dat is een hoog cijfer?

Apr. Marnik Stragier: "Inderdaad, maar het betekent ook dat we als sector een impact kunnen hebben door onze processen te verduurzamen. Een mogelijkheid om hierop in te grijpen is onder andere het beperken van de verspilling van geneesmiddelen. In Nederland is er een landelijk

initiatief, Pharmaswap geheten, dat geneesmiddelen die bijna vervallen, aanbiedt op een gedeelde marktplaats zodat ze alsnog verkocht kunnen worden."

"Als ZOL-ziekenhuisapothek hebben we voor orale cytostatica een samenwerking opgezet met andere ziekenhuisapotheken. Dit stelt ons in staat om deze afvalstroom te beperken én de economische verliezen hiermee te verkleinen. Daarnaast is ook de retouurstroom van geneesmiddelen een actiemogelijkheid. Het meegeven van op naam verpakte geneesmiddelen en multidosisverpakkingen bij ontslag, als de therapie thuis verdergaat, is een van de mogelijke stappen. Een deels gebruikte insulinepen kunnen we niet opnieuw verdelen, maar de patiënt kan deze thuis wel verder gebruiken." ■